

TENKÝT HASTALIĐI

Monday, 13 April 2009

Baki ÇÝMÝÇ

www.risalehaber.com

Ey insafsýz ve dikkatsiz ve imaný zayıf, felsefesi kavî, hodbin, münekkit adam! (Sözler,2004,s:560) Bu cümlede münekkit adam vasýfları sayılmıþ. Münekkit marazýna sahip bir insan öncelikle insafsýz oluyormuþ. Sonra sözünün hem kendisine hem de muharibinin zararlı düþünemeyecek kadar dikkatsiz olmalı ki zaaf-ý iman ile bu hatayı irtikâb edebiliyor. Münekkit adamın felsefesi de kuvvetli ve her þeyi daha iyi bildiðini düþünüyor ki hodbin ve bir o kadar da bencil. O tenkid ile kendince herkesi düzeltiyor ve irþad ediyor olmalıydır ki bu menfi yolu seçmiþ.

Ancak uyarı başka, ikaz başka tesadüm-ü efkâr ve tehalüf-ü ukul daha başka'dır. Uyarmak, ikaz etmek ve kusurumuzu Allah için birbirimize söylemek hiçbir cihetle menfi tenkid olarak düþünülmemelidir. Çünkü her mü min Ýyiliðini emretmek kötülükten sakındır (bil Maruf ve Nehy-i anil Münker) vazifelidir. Biz bu yazımızda daha çok menfi tenkid ve menfi eleştiri üzerinde durmaya çalışacağız.

Tenkid, ölçüsüz ve menfi eleştiridir. Münekkid de tenkidkâr olandır. Nedir bu tenkid ki insanları hop oturtup hop kaldırıyor. Tenkid kolay kolay hazmedilemiyor. Kimsenin hoşuna da gitmiyor. Tenkid edilmekten çoðu insan hoşlanmıyor. Çünkü tenkid insanları hırpalıyor. İnsanın kimyasını bozuyor. Tenkid karpısında insanlar bütün savunma mekanizmaları ile harekete geçebiliyor. Bazen insanlar küstüren ve kendi alemine hapseden de insafsız tenkitler gözüküyor.

Tenkid eden müsbet hareket de edemiyor. Hele bazı mizaçlar tenkidler karpısında dişlerini gıcırdatarak dudaklarını ısırıyor. Bazen bulanlar da kalemi ve çenesi ile mukabele-i bilmisil kaidesi gereðince tenkitçilerin kendince hakkından geliyor. Veriyor ve veriştiriyor. Bazen de Lem a-yý Ýhlâsda buluna bir cümleye hemen atıfta bulunuluyor. Bu hizmet-i Kur'âniyede bulunan kardeşlerinizi tenkit etmemek ve onların üstünde faziletfurupluk nev'inden gýpta damarını tahrik etmemektir. Buradan Beni tenkit edemezsiniz bakınız burada ne yazıyor? Savunması devam ederken ancak Ben tenkid etmeye devam edebilirim hastalığı devam edebiliyor. Yani ben tenkid edebilirim ancak beni tenkid edemezsiniz. Yoksa! Bu hallerle de karpılabmıyor değiliz çoðu zaman. Ýpte nefsin halleri ve hileleri devam ediyor böylece.

Nefis bu tür mukabelelerden elbette çok zevk alıyor olmalı. Hele ki þeytanın keyfine diyecek yoktur bu gibi menfi tenkid durumlarında. İnsan tenkidden daha ziyade övülmekten hoşlanıyor. Alkılanmak ve pohpohlanmak nefis-i insânın en matlub arzusu olarak görülüyor. Tenkidin adı bile sevimsiz geliyor insan nefsi için.

Niçin bu kadar sevimsizdir tenkid acaba? Yoksa nefis tenkid karpısında noksanlıðını mı görüyor? Feveranı bu yüzden midir? Bilemiyoruz. Herkes kendi âleminde bunun muhakemesini yapabilir.

Asrın Sahibi ve son müceddidi olan Bediüzzaman elbette ki her konuda çýkýp yolu gösterirken bu konuda da Risale-i Nur külliyatında gerekli izahları yapmış ve uyarılarda bulunmuştur. O na kulak vermek ve O nun reçetesi ile tenkid meselesine bakmanın en isabetli bakış açısı olacağı kanaatindeyim. Öncelikle Bediüzzaman ın tenkid konusunda talebelerine uyarıları ile karpılabıyoruz Risale-i Nurlarda. Ýpte birkaç numune; Sakın, sakın birbirinizin kusuruna bakmayın. Hiddet yerinde hürmet ediniz. İtiraz yerinde yardım ediniz. (On Üçüncü Þua, 2006,s:518)

Öncelikle birbirimizin kusuruna bakmayacağız. Kusur arayan değil kusura bakmayan olacağız. Çünkü İnsan kusurdan, niyandan değil. der Bediüzzaman.

Hiddet yerinde hürmet edeceğiz. Belki karpılabtığımız davranış ve fiil hiddeti gerektiriyor olabilir. Ancak yine de hiddet etmeyip ve niyetimizi hürmete ve hizmete çevireceğiz. Maharet burada başlıyor. Zaman hiddeti değil hürmeti zaruri kılıyor. Bizler de hürmette ileride olmakta yarılacağız.

Ýtiraz yerinde yardým edeceđiz. Öyle diyor Nur Üstadýmız. Belki de itiraz edecek öyle haklý yönlerimiz ve gerekçelerimiz var ki! de itiraz etmeyeceđiz. Bu durumda haklý da olsa kusur arayan, hiddet eden ve itiraz eden Üstadýn yanýnda haksýz duruma düþüyor. Ýpte bunun delil; Sakýn, sakýn münakaþa etmeyiniz; casus kulaklar istifade ederler. Haklý olsa, haksýz olsa bu halimizi münakaþa eden haksýzdýr. Bir dirhem haklý varsa, münakaþa ile bin dirhem bizlere zararý dokunabilir.(On Üçüncü Þua,2006,s:508) Anladýđým hakikatler bunlar bu cümlelerden.

Bediüzzaman dan uyarýlar devam ediyor. Hem birbirinizi tenkid etmeyiniz. Demeyiniz ki: "Sen böyle yapmasaydýn, böyle olmayacaktý."(Yirmi Sekizinci Lem'a-2005, s.642)

Öncelikle birbirimizi tenkid etmeyecekmiþiz. Yani menfi tarzda ve insafsýzca eleptirmeyeceđiz. Niçin eleptirmeyeceđiz acaba? Çünkü bu asýr helâket ve felâket asrý, fitne ve fesâd asrý. Hem Bunun için bin üç yüz sene zarfýnda emr-i Peygamberi ile bütün ümmet fitneden istiâze etmiþ.(Pualar,2006,s:913) Bu nedenle de bu asýrdaki cereyan-ý nemrûdâneler ehl-i imanýn arasýndaki en güçlü tenkidi ve eleptiriyi dahi kendi lehlerinde istimal edecekler ve bununla darbeler vuracaklar. Buna iþareten Bediüzzaman Uhuvvet Risalesi nde böyle demektedir. Ehâdis-i perifede gelmiþ ki: "Âhırzamanýn Süfyan ve Deccal gibi nifak ve zýndýka baþýn geçecek eþhâs-ý müdhiþe-i muzýrralarý, Ýslâmýn ve beþerin hýrs ve þikakýndan istifade ederek, az bir kuvvetle nev-i beþeri her ve koca âlem-i Ýslâmý esaret altýna alýr.(el-Hâkim, el-Müstedrek, 4:529-530;)" Ýpte bu sebepledir ki Bediüzzaman en küçük me ve eleptiriyi dahi kabul etmemiþ ve özelde talebelerini genelde de ehl-i Ýslâmý tenkid hastalýđýndan kaçýnmaya ve azami olarak dikkat etmeye davet etmiþtir.

Bediüzzaman insanýn kusurdan hali olamayacađýný ve hatalý olabileceđini söylüyor. Bu manada tarihlere ve zamanlara hatta kıyamete kadar ýþyk tutabilecek çok önemli prensipler sunuyor. Halbuki eþyada kusursuz ve her ciheti hayýrlý þeyler, meþreple meslekler az bulunur. Alâküllihal bazý kusurlar ve süiistimâlât olacak. Çünkü ehil olmayanlar bir iþe girseler, elbette süiistimal ederler. Fakat Cenâb-ý Hak, âhirette muhasebe-i a'mâl düsturuyula, adalet-i Rabbâniyesini, hasenat ve seyyiâtýn muvazenesiyle gösteriyor. Yani, hasenat râcih ve ađýr gelse mükâfatlandýrýr, kabul eder; seyyiat râcih gelse cezalandýrýr, reddeder. Hasenat ve seyyiâtýn muvazenesi kemiyete bakmaz, keyfiyete bakar. Bazý olur, birtek hasene bin seyyiâta tereccuh eder, affettirir. Madem adalet-i Ýlâhiye böyle hükmeder ve hakikat dahi bunu hak görür. (Mektubat,2005,s:753) Öyleyse bizlere de düþen bu öl hareket etmek ve muamele yapmak. Bundan ilerisi zarar ve hata olacaktýr.

Asrýn Sahibi uyarýlarýna devam ediyor. Çok önemli ve bir o kadar da dikkat edeceđimiz hakikatleri sunuyor nazarlarýmýza. Zamanýn tahlilini yapıyor ve bütün dikkatleri oraya yöneliyor. Ve böyle diyor. "Ben nefsimi temize çýkarmam. Çünkü nefis daim sevk eder." (Yûsuf Sûresi, 12:53.) âyet-i kerimesinin syrýyla nefis-i emmareme itimad edemem. Nefis kusursuz olmaz. Fakat þimdi bu zamanda ejderhalar, ifritler hükmünde dinsizlik komitelerinin hücumlarý ve tahribatlarý zamanýnda, müdafaamda, bend görünen o sinek kanadý kadar kusurlarý görmek, o hücum edenlere bir yardým hükmüne geçektir.(Emirdađ Lâhikasy,2006,s:7)

Þimdi bu zamanda hücum ve tahribatý yapanlar ejderhalar ve ifritler hükmünde olan dinsizlik komiteleridir. Böyle bir zamanda birbirimizde görünen hakikatte sinek kanadý kadar kusurlarý büyütme ve tenkid etmek o hücum eden ejderhalara ve ifritlere yardým hükmüne geçecek ve bizleri de mes ul edecektir. Bu mes uliyete bile bile ortak olmamak için azami derecede dikkat etmek zarureti ile karþý karþýyayýz. Bu imtihaný kazanmak için Bediüzzaman a kulak vermek ve onun uyarýlarý ile tahrip edici tenkidlerden kaçýnmak zorundayýz. Bu manada yine Bediüzzaman ýn uayarýlarýna kulak verelim ve yazýmýzý onun Kur andan edviye-i Kur âniye reçetesini istimal ederek bitirelim.

Sakýn! Dikkat ediniz, ihtilâf-ý meþrebinizden ve zayıf damarlarýnýzdan ve derd-i maîbet zaruretinizden ehl-i dalâlet istifade edip, birbirinizi tenkit ettirmeye meydan vermeyiniz. Meþveret-i þer'iyeye reylerinizi tepettütten muhafaza ediniz. Ýhlâs Risalesinin düsturlarýný her vakit göz önünüzde bulundurunuz. Yoksa, az bir ihtilâf bu vakitte Risale-i Nur'a büyük bir zarar verebilir. Hattâ si saklamam, ipte þimdi Feyzi de, Emin de biliyorlar ki, mabeyninizde gayet ehemmiyetsiz bir tenkit, bize burada zarar veriyor gibi, size, hiç bilmediđim halde, bu noktaya dair iki mektup yazdým ve ruhen çok endiþe ediyordum. "Acaba yeni bir taarruz mu var?" diye muzdarip idim.

Ýnsan kusursuz olmaz ve rakipsiz de olmaz. Risale-i Nur'un kahraman þakirtleri her müþkilâta galebe ettikleri gibi; inþaâllah bu ehemmiyetli ve deþhetli mevsimde yine galebe ederler. Safvet ve ihlâslarýný bozmayacaklar ve hizmetlerine fütür

getirmeyecekler. (Kastamonýu Lâhikasý,2006,s:340)

baki@risalehaber.com